

СЕКЦІЯ VIII

МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

ПРАВознавства та політології

Андрусишин Б. І.
проректор з навчально-методичної роботи
гуманітарних інститутів
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
доктор історичних наук, професор (м. Київ)
Гуз А. М.
професор кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова,
доктор історичних наук, професор (м. Київ)

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНИХ ФОРМ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЮРИСТІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Загальноприйнята система вищої юридичної освіти в Україні відповідає такій моделі, при якій спочатку (в основному 1-2 курси) вивчаються теоретичні дисципліни, а потім юридичні галузеві, і часто вони не пов'язані між собою і в часі, і, як наслідок, у свідомості студента. До початку вивчення практичних (галузевих) дисциплін студенти забувають значну частину теоретичного матеріалу, а надмір фундаментальних знань, не підкріплених практикою, призводить до перевантаження навчального процесу та слабкої практичної підготовки випускників.

Практично-орієнтована система викладання передбачає одночасне вивчення теоретичних і галузевих юридичних дисциплін, зі збільшенням частки практичних предметів з кожним наступним роком навчання і зміщенням акцентів з теорії на практику – тобто недопустимим є проведення межі між теорією і практикою. Важливо, щоб студент з самого початку навчання не лише вчив юридичні константи, нормативно-правові акти, але й розумів суть роботи юриста.

На наш погляд вивчення дисциплін, які формують знання з права без відповідної мотивації процесу пізнання, використання професійно-орієнтованих форм і методів навчання, пов'язаних із вирішенням завдань і проблем майбутньої професії, не в повну міру використовується і часто забувається. На наш погляд, викладач має використовувати таку організацію занять, яка, не знижуючи теоретичного рівня,

створювала б умови для студентів у ситуації, моделюючій їхню майбутню професійну юридичну діяльність. Все це потребує використання професійно-орієнтованих форм навчально-пізнавальної діяльності у підготовці майбутніх фахівців.

Вибираючи форми підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, викладачу, в першу чергу, необхідно знайти ті, що допоможуть найповніше ознайомити всіх учасників навчального процесу з особливостями роботи, з вимогами, що висуває правова сфера до рівня загальної і спеціальної підготовки майбутнього фахівця, рівня розвитку його особистісних і професійних якостей.

Вибираючи професійно-орієнтовані форми навчання, варто виходили з того, що в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців для правової сфери має певним чином відображатись моделювання реальної професійної діяльності.

Такі форми навчання, як професійно-ділові та рольові ігри; практичні заняття з аналізом та моделюванням типових і нетипових практичних ситуацій; навчальні творчі проекти (створення моделі діяльності юриста); оформлення зразків документів, які використовуються у службовій діяльності юриста; бланки та зразки процесуальних документів сьогодні виходять на передній план, оскільки дають можливість більш плідно та ефективно підготувати майбутніх фахівців до майбутньої професійної діяльності.

З метою формування у майбутніх правників професійних якостей ми вважаємо доцільним застосовувати при вивченні галузевих юридичних дисциплін практичні заняття з аналізом проблемних практичних ситуацій.

Метод аналізу проблемних ситуацій полягає в тому, що в навчальному процесі викладач створює проблемні ситуації, які можуть виникнути в професійній діяльності. Від студента вимагається глибокий аналіз ситуації та прийняття відповідного оптимального рішення в даних умовах. Аналіз проблемних ситуацій виконує безліч різних функцій, слугує інструментом пошуку, вивчення, оцінки та вибору, навчання, виховання, розвитку, юридичної підготовки.

Цінність цього методу в тому, що у процесі розв'язання проблемної професійної ситуації студенти використовують свій досвід, застосовують аналіз, оволодівають професійними знаннями шляхом самостійного вирішення проблеми, а не пасивним прослуховуванням інформації, вчатьс я здобуті знання використовувати у практичній діяльності юриста.

Проблемні ситуації, тобто описання подій, явищ, що відображають практичну діяльність майбутнього фахівця правника, виконують низку завдань: допомагають усвідомити студенту себе як суб'єкта професійної діяльності; сприяють формуванню здатності застосовувати досвід у типових ситуаціях, передбачати проблеми в нетипових і нестандартних ситуаціях, що виникають (або виникатимуть) у реальній практичній діяльності; дозволяють оптимізувати процес формування навичок професійного спілкування; дозволять розкрити особистісний (творчий) потенціал студента; сприяють розвитку особистісних професійно-значущих якостей; дозволять

наблизити теоретичні знання до реальної професійної діяльності фахівця; дозволять використовувати міждисциплінарні зв'язки, залучивши знання з різних навчальних предметів.

Варто зазначити, що ефективність використання аналізу проблемних практичних ситуацій можлива за умов, коли: опис ситуації відповідає змісту та методиці теми; чітко і ясно сформульований; відтворює правдивий перебіг процесів та явищ, які мають місце в професійній діяльності; викликає пізнавальну потребу та спонукає студентів до інтелектуальної діяльності; враховує рівень знань та можливості студентів, що включають творчі здібності і життєвий досвід; не містить коментарів викладача, його емоційного ставлення до ситуації, а лише деякі вказівки необхідні для прийняття рішення.

Методика проведення аналізу проблемних ситуацій включає в себе такі етапи: 1) уведення в проблему, що вивчається; 2) презентація професійної ситуації; 3) вивчення ситуації та підготовка рішення; 4) групова дискусія; 5) підсумкова бесіда.

Існує велика кількість різних форм практично-орієнтованих занять. Викладачі мають можливість, виходячи із педагогічного досвіду добирати їх для кожної юридичної дисципліни. При підготовці юристів у ВНЗ ми пропонуємо використовувати: ділову гру, ігрове моделювання типових і нетипових практичних ситуацій, самостійна науково-дослідницька робота студента.

Варто зазначити, що застосування різноманітних професійно-орієнтованих форм навчання сприяє створенню умов для глибокого й повного засвоєння майбутніми фахівцями навчального матеріалу, вирішенню навчальних і професійних проблем, розвитку творчих та організаторських здібностей студентів, підвищенню їх комунікативної активності, вмінню застосовувати ефективні форми роботи, формуванню інтересу до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Алексюк С. М., Сисоєва С. О.* Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / С. О. Сисоєва, С. М. Алексюк та інші ; за ред. С. О. Сисоєвої. – К. : ВПОЛ, 2001. – 502 с.
2. *Андрусишин Б. І.* Форми позакласної роботи з правознавства в сучасній школі / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз // Інноваційні технології у вищій юридичній освіті : мат. міжнар. наук.-метод. конф., присвяченої 390-річчю з дня заснування Київської братської школи – предтечі Києво-Могилянської академії 25-28 травня 2005 року / відп. ред. Н. В. Артикуца. – К. : Стилос, 2005. – 472 с;
3. *Андрусишин Б. І.* Методика викладання шкільного курсу “Основи правознавства” : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Б. І. Андрусишин, А. М. Гуз. – К. : Знання, 2008. – 301 с.